

құлағын үйреткен, сол әнге жүрегімен берілген, жұртының жанынан жақсылық қана іздеген іздеген аға мен боламын, қарағым» деген елі ақынның өзі соңғы жылдары газетке берген сұхбатында [2, 5].

Тұманбай Молдағалиевтің поэтикалық портреттер галереясында тәуелсіздіктен кейін жиі кездесетін образдардың бірі – Қазақстанды 1989 жылдан басқарып келе жатқан Нұрсұлтан Назарбаев елі. Бастасөз бетінде Тұманбай Молдағалиев есімі «Елім мәңгі» өнінің сөзіне орай алғаш рет Нұрсұлтан Назарбаевпен бірге аталды. Бұрын да «Президентім» («Қазақ әдебиеті», 10.10.1995), «Ел басы ағамыз» («Балдырған», №7, 2000) деп жырлаған ақын, өсіресе 2005 жылдан бастап Қазақстан президентін орайы келген сөтте тұрақты түрде құттықтап тұратын ақындардың біріне айналды. 2005 жылы «Жетісу» газетінде «Ел үшін» (13 тамыз), «Егемен Қазақстан» газетінде «Сөзіне басын иіп ел тұрады» (16 тамыз) деп аталатын өлеңдері жарық көрсе, сол жылы президент сайлауы кейін ақындық шабытын еселегендей болды. 2005 жылы 4 желтоқсанда президент сайлауында «Жетісу» газетінде «Халықтың ұлы» (6 желтоқсан), «Егемен Қазақстанда» «Жұлдызыңды бііктен тағы көрдім» (6 желтоқсан) деген өлеңдері қатар жарияланды. Ал жаңа жыл қарсаңында «Еліме, Елбасыма бақыт әкел» («Егемен Қазақстан» 30.12.2006), Қазақстан президентінің инаугурациясы қарсаңында «Махаббатына халықтың айналдың сен» («Егемен Қазақстан». 11.01.2006) дейтін өлеңдерін халыққа ұсынды. Қазақстан президентін «Сенің туған күнінде» («Егемен Қазақстан» 6.7.2009), «Нүрекеннің туған күні» («Астана ақшамы» 8.8.2010) деп аталатын өлеңдерімен құттықтаса, Нұрсұлтан Назарбаевқа деген «халық сүйіспеншілігін» «Басқара бер ел-жұртыңды, басқара бер» («Егемен Қазақстан» 28.12.2010), «Сенің жолың – ұлы жол» («Жетісу», 1.1.2011), «Ел бақытын күзеткен» («Егемен Қазақстан», 25.3.2011) [3] деген жыр жолдарымен жеткізді.

#### ӘДЕБИЕТТЕР

- 1 Дәуітов С. Өлеңге айтам, өзгеге айтпас нәрсемді. // Қазақ әдебиеті. – 1990. – 31 тамыз. – 8 б.
- 2 <http://www.ardaktylag.kz/>. Т. Молдағалиев. Шығармашылығы.
- 3 Көрібаева Б. Қазіргі қазақ әдебиетінің көркемдік даму арналары. – Астана : Елорда, 2001. – 312 б.
- 4 <http://www.adebiet.kz>. Т. Молдағалиев. Шығармашылығы.
- 5 Сейфуллин С. Қазақтың ескі әдебиет нұсқалары. Т.10. – Алматы : Қазығұрт, 2004. – 368 б.
- 6 Молдағалиев Т. Көктем таңы. – Алматы : Жазушы, 1961. – 155 б.

7 Молдағалиев Т. Студент дәптері. – Алматы: Жазушы, 1957. – 90 б.  
8 Молдағалиев Т. 14 томдық шығармалар жинағы. Т.10. – Алматы : Арыс, 2004. – 245 б.

#### ӘНГІМЕ ЖАНРЫНДАҒЫ ПСИХОЛОГИЗМ ТАБИҒАТЫ

КОКБАС Ж., ЖҰРНАШ А.  
М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті,  
Петропавл қ.

Сан ғасырлық тарихы бар қазақ халқының тағдыры тәлкекте жүріп те өмірге деген құлшынысын қызыл тілмен ақ ақтара білді. Мың өліп, мың тірілген халқымын әдебиеті мен мәдениеті де сан сүрлеуден өтіп, бүгінгі ұрпақ мұрасына жарап отыр, қай заманды алсақ та, қай ғасырды жырласақ та әлмисактан келе жатқан туындыларымыз баршылық.

Прозаға алғаш сүрлеу түскен кезеңнің өзінде М. Әуезов, Б. Майлин, Ф. Мүсіреповтер бастамасын бастаған қазақ әңгімелерінің орыны бөлек. «Қаралы сұлу» мен «Қорғанысқын күні», «Құрымбайдың жігітшілігі» мен «Айт күндерін», «Қос шалқар» мен «Талпақ танаулары» алғашқы қазақ әңгімелері елі деп атаумен бірге қазақ әңгімесінің інжу маржандары деп ауыз толтырып айта аламыз.

Қазақ прозасындағы әңгіме жанры бүгінде саны жағынан да, сапасы жағынан да кемелдене түсті. Әсіресе, жетпісінші жылдардағы өмір талабына сәйкес туған әңгімелерден соны іздер мен тың ізденістер байқалады. Ең бастысы тілдік-стильдік жағынан нақтыланса, екінші жағынан жетпісінші жылдардағы әңгімелерден әлеуметтік-философиялық тереңдікпен психологиялық талдаудың басым көрініс тапқаны байқалады.

Әсіресе, жедел жанр-әңгіме эпостық қуаттылықпен, елдегі жаналықтарды жіті бақылап, олардың көркемдік кестесіне түсіре бастады. Алайда өмір тереңіне, қайшылықтарына бойлау, олардың ерекшеліктерін дәл басып бейнелеу оңайға соққан жоқ. Өйткені, көркем шығарма, оның ішінде әңгіме жанры да өмір шындығын қалай болса солай, талғамсыз тізбектей бермейді, қоғамдық-әлеуметтік орта шындығына сай жинақтап, жинақтағанды характер арқылы сомдайды. Өмірдің шынайы келбетіне терең үңілу, ашы да болса шындықты айтулық шындығына күнделікті идеологияның қалыптасқан қағидасына айналады. Осының нәтижесінде әдебиеттің барлық жанрлары, әсіресе әңгіме өз мәнінде құлашын кең жая алмады.